

כתבית יהבית

מבצע הכנה ליום הבהיר י"א ניסן
בלימוד תורת רבינו

ד

רשימת פסח תש"א

- חלק שני -

יוצא לאור על-ידי
ועד תלמידי התמימים העולמי

© ועד תלמידי התמימים העולמי

770 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213

Tel: 718 771 9674

Email: ksovisieovis@gmail.com

VAADHATMIMIM.ORG

הרשימה שבקובץ זה נדפסת
באישור ובאדיבות הנהלת
הוצאת הספרים קה"ת, ותודתנו נתונה להם.

פתח דבר

אחינו, תלמידי התמימים!

בהמשך לחוברות "כתבית יהבית" הקודמות, שיצאו לאור במסגרת ההכנות ליום הבהיר י"א ניסן, הננו בזה להגיש את החוברת הרביעית לשבוע פ' ויקרא.

בחוברת זו נעשה מאמץ מיוחד על מנת לערוך את רשימות רבינו בצורה פשוטה ככל האפשר, תוך שמירה על לשון הרב, על מנת שכל הרוצה יוכל ללמוד ולהבין תחילה את הרעיון המרכזי שבדברים, ולאחר מכן להמשיך ולעיין בנקודות אותם מעלה הרבי כדרך-אגב או במקורות אליהם ציין.

תקוותנו שחוברת זו תחדש ותחזק את הלימוד והעיון בתורת רבינו בכלל, וברשימות בפרט, ונזכה לגרום בזה נחת רוח לכ"ק אדמו"ר, ועל ידי זה, לבוא לקיום היעוד בו "תורה חדשה מאתי תצא" בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

.

כללי עריכת הרשימה:

בתחילת החוברת באה הרשימה עצמה - כפי שהועתקה מגוף כתי"ק של כ"ק אדמו"ר, ולאחר מכן באה הרשימה עם פיענוח והוספת מראי מקומות:

(א) פנים החוברת: דברי כ"ק אדמו"ר הובאו באותיות מודגשות, וביניהם - באותיות קטנות יותר בא הפיענוח, באמצעות הוספת תיבות קישור והסברה (בדרך אפשר), למען ירוץ בו הקורא.

(ב) הערות שוליים המצוינות באותיות: בהערות אלו באו דברי כ"ק אדמו"ר שאינם שייכים (כ"כ), לכאורה, למהלך הכללי של הרשימה, וזאת על מנת להקל על הלומד למצוא את הרעיון והנקודה המרכזית שבדברים, ורק לאחר מכן להמשיך ולעיין בהערות. גם בהערות אלו הובא פיענוח בין דברי כ"ק אדמו"ר, וכבפנים - דברי הרב באו באותיות מודגשות, והפיענוח בא באותיות קטנות יותר.

(ג) הערות שוליים המצוינות במספרים: בהערות אלו באו מראי המקומות שציין כ"ק אדמו"ר בגוף הרשימה (ובאו באותיות מודגשות - כבפנים), וכן מראי מקומות שנוספו ע"י המו"ל. גם בהערות אלו, כאשר פוענחו הציונים אותם כתב כ"ק אדמו"ר, בא הפיענוח באותיות קטנות יותר.

באופן כללי התבססנו בחוברת על הפיענוח שנעשה על ידי מערכת "אוצר החסידים" בעת הוצאת הרשימות לראשונה. עם זאת, נעשו מספר שינויים, הן בעריכת הרשימה (כמפורט לעיל), והן בפיענוח הדברים.

הדפסת הרשימות במתכונת זו נעשתה באישור הוצאת הספרים קה"ת ותודתנו נתונה להם על כך.

.

לאחר הרשימה עצמה, באו בחוברת עיונים - לענינים שדרשו ביאור נרחב יותר, וכן סיכום כללי.

כמו כן באו בחוברת זו תגובות שהתקבלו במערכת על הקבצים הקודמים, והם באו לאחר הסיכום. כבקשתנו בחוברות הקודמות כך גם בחוברת זו: במהלך עריכת הרשימה, נתעוררו איאלו נקודות

הדורשות עיון. נקודות אלו הובאו בעיונים, על מנת שיעיינו בהם הלומדים; ואלו מבין תלמידי התמימים שיעלה בידם לבאר (בדרך אפשר) ענינים אלו, ישלחו זאת אל המערכת (ע"י התלמידים השלוחים בישיבה, או לכתובת הרשומה מעבר לדף).

.

ויה"ר שעוד קודם י"א ניסן שנה זו, נזכה לקיום היעוד "הקיצו ורננו גוי" ומלכנו נשיאנו בראשם ויוליכנו קוממיות לארצנו, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא", ונגיל ונרנן עמו בצוותא חדא ביום הולדתו, תיכף ומיד ממש.

ובלשון הרב: ונזכה זעהן זיך מיט'ן רבי'ן דאָ למטה אין אַ גוף ולמטה מעשרה טפחים, והוא יגאלנו.

ועד תלמידי התמימים העולמי

כ"ה אדר, ה'תשע"ח

יום הולדת הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע זי"ע
חיי"ם שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

ברוקלין, נ.י.

רשימה חוברת י' - ל"ח

. . והנה פסח הוא אתדל"ע, ואח"כ צ"ל אתדל"ת, ספה"ע, שע"ז באים לחה"ש, מ"ת, שאותי אתם לוקחים, וישראל ואורייתא וק' כ"ח.

וספה"ע הוא בירור הגוף ונה"ב, שלכן בא משעורים, מאכל בהמה, שצריך להאיר הבהמה. ספירה מל' מספרים, אבן ספיר, מנוצצין (זהר). ומאירין אותה מט' יום, שזהו ביכולת האדם להשיג, שגם מרע"ה רק מט' שערים השיג, וחסרון שער הנו"ן נאמר ע"ז ותחסרהו מאלק' דוקא, כי שער הנו"ן הוא למע' מעולמות, שכל הבריאה היא כבהמה לגבי אדה"ע שעל הכסא, והוא בידיעת הבורא (וכמ"ש הרמב"ן בתחלת פי' עה"ת). אלא שהמ"ט שערים הם הכנה ומבוא לבוא לשער הנו"ן, שלכן נאמר תספרו - תאירו - חמשים יום. וסופרים רק מט', ובגמר המט', הרי הבהמה נהפכת לאדם, ואז מקריבין שתה"ל מחטים שהוא מאכל אדם. וזהו הנוסח שני ימים, ולא יום שני, כי ביום השני האירו שתי מדרי', ולא מדרי' שני'. ויש ב' נוסחאות בעומר - פנימית - או לעומר - מקיף (וכמ"ש אגה"ק יג'), כי באמת ההארה בפנימית, אבל אין מרגישים, עד עת קץ שוראו כל בשר גו', ולכן אמרינן לעומר.

ובהיות חה"ש המשך וסיום דחהמ"צ, שלכן לפעמים בא בחמשה כו' (), שאין לו יום קבוע בחדש, כ"א תלוי בפסח, הרי גם בו נרמזים ג' חלוקים הנ"ל דפסח מצה מרור.

דהנה ג' שמות לחה"ש: זמן מ"ת, חה"ש, יום הבכורים. וחלוקם: מ"ת הי' גם בשנה א' ליצי"מ. חה"ש שהוא ע"ש ז' שבועות, מתחיל רק משנה הב', כי בשנה א', מ"ת, הי' ביום נא' (). בכורים רק בבואם לארץ.

בעבודה: בכלל צ"ל אתדל"ע ע"י אתדל"ת, אשה מזרעת יולדת זכר, אבל הא שאתדל"ע תלוי באתדל"ת הוא בחסד עליון, כי א"ע נברא לבורא, וא"א להגיע למע' משרשו, עין עיטם. והנה בעבודה דאתדל"ת ישנם כמה מדרי', ובמדת ב"ו שהולך מן הקל אל החמור, ובקל יותר להיות יר"א ליושב אהל ולא ליושב קרנות - וכמו שלא רצו המרגלים ליכנס לארץ מטעם זה, ארץ אוכלת יושבי' - עד שארוז"ל (פסחים) ע"ה אסור לאכול בשר, משא"כ ת"ח. ועד"ז שייך בכאו"א.

וזהו שתחלת הכל הי' מ"ת, ל' נתינה ומתנה, שביטל מצ"ע הגזירה דבני סוריא לא יעלו לרומי כו', ועי"ז נתקשר אתדל"ע באתדל"ת. וזה יכול להיות גם בשנה הא' ליצי"מ, קודם העבודה, כיון שהי' בחסד עליון [לקו"ת פי' בחודש השני ליצי"מ]. [חה"ש, בירור המדות, וזה יגרום יום הנו"ן, אתדל"ע, רק אחר מ"ת, בטול הגזירה כנ"ל. אבל, גם אז, הרי משך זמן היו במדבר - יושבי אהל - ולא היו שייכים לעבודה בענינים הגשמיים, ובפרט בכורים שהם דוקא מפרות מובחרים ביותר, שלכן אין מביאים מפרות שבעמקים כו' (בכורים). ורק אח"כ באו לא"י, ישראל ע"ש שרית עם אלק', בגימט' הטבע, שגם בטבע נראה למע' מן הטבע, ונתוסף מצות בכורים.

ובהמשך לענינים דפסח הנ"ל, הרי בכורים, פרות היותר מובחרים, אין נוהגים אלא בפני הבית (שקלים ח' ח'), וע"ד הנ"ל במצות ק"פ. זמן מ"ת, אין בזה חלוק בין זה"ב וזה"ג. חה"ש, התלוי בספה"ע, הרי בזה"ב הי' מה"ת, משא"כ עתה שאינו אלא מד"ס, וכפסק ההלכה בשו"ע או"ח סי' תפט' ס"ו ע"פ דעת רוב הפוסקים.

פתיחה

בחוברת זו הובא חלקה השני של רשימת פסח תש"א (החלק הראשון הובא בחוברת הקודמת). בחלק זה מבאר הרבי שו"ספירת העומר ו) חג השבועות הם בעצם המשך ישיר וסיום הענין של חג הפסח, ולכן הענינים שנתבארו ברשימה הקודמת - שייכים גם אליהם.

לתועלת הלומדים בא כאן סיכום קצר של חלקה הראשון של הרשימה (הנוגע להבנת החלק השני):

בתחילה מבאר הרבי, שחג הפסח הוא חג כללי, שכן בו חוגגים את יציאת מצרים שאז נעשו בני"י לעם; ומכיון שכך, מובן, שבמצוות החג נרמזו ענינים כלליים ביותר.

כדי לבאר זאת יש להקדים: צרכי האדם נחלקים לשלושה סוגים כלליים - ענינים מוכרחים, עניני מותרות, וענינים הממוצעים בין שניהם. במזונות האדם, הם לחם (ענינים מוכרחים), בשר (עניני מותרות) וירקות (ממוצע). שלושת מצוות הפסח מתאימים לחלוקה זו, שכן המצה היא לחם, קרבן הפסח הוא בשר ומרור הוא ירקות.

אחת התכונות המיוחדות של עם ישראל היא, שהגשמיות באה אצלו מהרוחניות, ותכונה זו נרמזה בשלושת מצוות הפסח: בזמן הבית, כאשר היתה לעם ישראל הרחבה מושלמת ברוחניות - קוימו כל מצוות החג, שהרי עם ישראל היה שייך גם לעניני מותרות,

אך לאחר החורבן, כאשר ברוחניות ישנם רק הענינים המוכרחים - הרי כיום רק מצות מצה קיימת; שכן מצות הפסח לא קיימת כלל, ומצות מרור לא קיימת מדאורייתא, ונוספה רק מדרבנן (כי "דברי סופרים" הם למעלה מהשתלשלות).

[בהמשך הרשימה מבאר הרבי רמז נוסף במצוות הפסח, אך ענין זה אינו נוגע להבנת החלק השני. עיין שם].

רשימת פסח תש"א - חלק שני

נתבאר לעיל (בחלק הראשון), שבשלושת מצוות הפסח נרמזה תכונת המיוחדת של בני ישראל, שהגשמיות באה אצלם מהרוחניות, ולכן רק כאשר ישנה הרחבה ברוחניות ישנה הרחבה גם בצרכי האדם הגשמיים. בהמשך הרשימה מבואר כיצד נרמז ענין זה גם בחג השבועות, שהוא ההמשך והסיום של חג הפסח.

א. ובהקדים¹: הנה ענינו של חג הפסח הוא אתערותא דלעילא, שבו "נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם"², ואח"כ צריכה להיות אתערותא דלתתא, שזוהי העבודה דספירת העומר (כדלקמן), שע"ז באים לחג השבועות, מתן תורה, שעל ידי התורה הרי "אותי אתם לוקחים"³, ואז מתגלה ש"ישראל ואורייתא וקוב"ה כולא חד"⁴.

והביאור בזה⁵: ענינה של ספירת העומר הוא בירור הגוף ונפש הבהמית, שלכן בא קרבן העומר משעורים, שהם מאכל בהמה⁶, מכיון שצריך להאיר את הבהמה - הנפש הבהמית. ולכן נקראת עבודה זו בשם "ספירה" (ספירת העומר), מלשון הפסוק "השמים מספרים"⁷, שהפירוש בזה הוא כמו "אבן ספיר", שהשמים מנוצצין⁸.

וספירת העומר היא במשך מ"ט יום - להורות שמאירין אותה (את הבהמה, נה"ב) ע"י המט' יום:

מ"ט ימי הספירה מורים על האור (יום) דמ"ט שערי בינה, שזהו (מ"ט שערים בלבד) מה שביכולת האדם להשיג, משא"כ שער הנו"ן אין ביכולתו של האדם להשיג, וכפי שמצינו שגם משה רבינו ע"ה - רק מט' שערים השיג ולא את שער הנו"ן.

ועפ"ז יובן מדוע מאירים את הבהמה (נה"ב) ע"י האור דמ"ט שערי בינה דוקא:

בנוגע לחסרון שער הנו"ן - נאמר על זה "ותחסרהו מעט מאלקים" דוקא, כי שם אלקים

7. (ראה זהר ח"ב קלו, ב). וראה גם לקו"ת אמור שם: "וספרתם הוא לשון בהירות, כמו אבן ספיר, וכן ע"ס הוא לשון בהירות, וזהו וספרתם לכם היינו להמשיך ע"ס שיאירו לכם למטה (עיין בפרדס . . אמאי אקרי ספירות ע"ש השמים מספרים כו'. ועיין בזהר . . מאי מספרים כו' דנהרין כו')."

8. ראה ר"ה כא, ב: 'ני' שערי בינה נבראו בעולם וכולן ניתנו למשה חסר אחד, שנאמר (תהלים ח, ו) ותחסרהו מעט מאלקים". וראה ד"ה חמישים שע"ב תרנ"ג (סה"מ תרנ"ג ס"ע רסט ואילך).

9. ראה שעדיהו"א רפ"ו.

1. בהבא לקמן - ראה לקו"ת ויקרא ג, א. אמור לה, ב ואילך. במדבר יו"ד, א ואילך. שה"ש לה, ג. ובכ"מ.

2. נוסח הגדה של פסח.

3. לשון חז"ל - תנחומא אמור יז. וראה שמו"ר פל"ג, ו: "הקב"ה נתן תורה לישראל ואומר להם לי אתם לוקחים". וראה תניא פמ"ז.

4. ראה זח"ג עג, א.

5. סוטה רפ"ב (וראה פסחים ג, סע"ב). - וראה לקו"ת אמור ובמדבר שם.

6. תהלים יט, ב.

מורה על שייכות לעולמות¹⁰, ושער הנו"ן הוא למעלה מעולמות. ומכיון שכל הבריאה היא כבהמה לגבי אדם העליון שעל הכסא, לכן רק האור ששייך לעולמות שייך לבירור הבהמה (נה"ב). משא"כ שער הנו"ן שלמעלה מהעולמות, והוא בידיעת הבורא בלבד¹¹ - אינו שייך שיאירו על ידו את הבהמה.

אלא שאעפ"כ, ספירת העומר שייכת לשער הנו"ן, מפני שהמ"ט שערים הם הכנה ומבוא על מנת לבוא לשער הנו"ן, שלכן נאמר "תספרו - תאירו - חמשים יום"¹².

וסופרים בספירת העומר רק מט' ימים, שהרי רק המ"ט שערים שייכים לעבודת האדם. ובגמר ספירת המט' יום - לאחר שמאירים את הבהמה במ"ט השערים (השייכים אליה), באים עי"ז לשער הנו"ן, כי אחרי העבודה במ"ט יום הרי הבהמה נהפכת לאדם (העליון) - ששייך לשער הנו"ן, כנ"ל, ולכן אז מקריבין שתי הלחם מחטים¹³, שהוא מאכל אדם¹⁴.

וזהו שהנוסח בספירת העומר הוא "היום שני ימים", ולא "היום יום שני", כי בכל יום מאירים (נוסף על המדריגה החדשה) גם המדריגות שהאירו בימים שלפנ"ז, כך שביום השני האירו שתי מדריגות ("שני ימים")¹⁵, ולא (רק) מדריגה שניה ("יום שני"), שהרי המטרה היא לברר את נפש הבהמית על ידי צירוף כל מ"ט השערים עד שמגיעים לשער הנו"ן.

ובהיות שהג השבועות הוא המשך וסיום דחג המצות, שלכן אינו חל בתאריך קבוע, שהרי לפעמים בא בחמשה בסיון כו¹⁶, מפני שאין לו יום קבוע בחדש, כי אם הוא תלוי בקביעות של

א. ויש להוסיף, שבספירת העומר יש ב' נוסחאות¹⁵: "היום כו' בעומר" - שלשון זו מורה על המשכה פנימית - או "היום כו' לעומר" - שלשון זו מורה על המשכה באופן מקיף¹⁶, ומנהגנו לומר "היום כו' לעומר"¹⁷.

והענין בזה - כי באמת, ההארה שע"י ספירת העומר נמשכת בפנימית, אבל אין אנו מרגישים אותה, עד עת קץ ש"וראו כל בשר גו"¹⁸, ולכן אמרינו "לעומר", מכיון שמצד ההרגש שלנו - שאין אנו מרגישים את ההארה בפנימיות - ה"ז כמו בבחינת מקיף¹⁹.

16. [וכמ"ש באגה"ק סי"ג (ק"ט, ב), בביאור הכתוב (תהלים לא, כ) "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך": "ומ"ש ליראיך ולא ביראיך, היינו, שכל מה שהוא בבחינת העלם. . בחינה זו אינה מלובשת תוך הגוף במוחו ולבו אלא הוא בבחינת מקיף מלמעלה כו"].

17. סידור רבינו הזקן.

18. ישעיה מ, ה.

19. ולהעיר מתניא פמ"ח (סח, א): "כל אור א"ס ב"ה נק' טובב עליה אף שהוא בתוכה ממש, מאחר שאין השפעתו מתגלית בה יותר רק משפיע בה בבחינת הסתר והעלם, וכל השפעה שבבחינת הסתר נקרא מקיף מלמעלה.

20. (ראה ר"ה ו, ב): "עצרת פעמים ה' פעמים ששה פעמים שבעה". וראה שו"ע אדה"ז אר"ח ר"ס תצד.

10. (וכמ"ש הרמב"ן בתחלת פי' עה"ת, ש"בבריאת העולם חמשים שערים של בינה. . שהם נ' חוץ מאחד, ואפשר שיהיה השער הזה בידיעת הבורא יתברך שלא נמסר לנברא". וממשיך שם, ש"המספר הזה רמזו בתורה בספירת העומר" וכו').

11. אמור כג, טז. - וראה לקו"ת במדבר ושה"ש שם.

12. תשא לד, כב ("וחג שבועות. . ביכורי קציר חטים) ובפרש"י ("שאתה מביא בו שתי הלחם מן החטים. . מנחה ראשונה הבאה מן החדש של חטים למקדש, כי מנחת העומר הבאה בפסח מן השעורים היא").

13. ראה לקו"ת אמור שם.

14. ראה גם לקו"ת במדבר שם.

15. ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סתפ"ט ס"ז. וראה גם לקו"ש ח"ג ע' 1002 הערה 3. וש"נ.

חג הפסח, - הרי גם בו נרמזים ג' חלוקים הנ"ל (בחלק הראשון) דפסח מצה ומרור, כדלקמן.
 ב. ובהקדים - דהנה, ישנם ג' שמות לחג השבועות: זמן מתן תורתנו²¹, חג השבועות²², ויום
 הכפורים²³.

וחלוקם: השם זמן מתן תורתנו - היה גם בשנה הא' ליציאת מצרים (הפעם הראשונה שהי'
 חג זה), שאז ניתנה התורה. השם חג השבועות, שהוא על שם ז' השבועות של ספירת העומר
 (שהחג מגיע בסיומו), מתחיל רק משנה הב' ליציאת מצרים, כי בשנה הא' ליציאת מצרים,
 שאז היה מתן תורה, הרי הוא היה ביום נא' לספירה²⁴, ואם כן החג לא בא בסיום שבועה
 שבועות (שאו הוא חל ביום החמישים), ולכן אין לקרוא לו "חג השבועות". והשם יום הכפורים
 - התחיל רק כשהתחייבו במצות ביכורים, כבואם לארץ²⁵.

ויש לבאר את ענינם של שמות אלו בעבודה, ובהקדים:

בכלל הסדר הוא שצריכה להיות אתערותא דלעילא ע"י אתערותא דלתתא, כמרומו בדברי
 רז"ל²⁶ ש"אשה מזרעת תחילה יולדת זכר", כי דוקא כשהמשכה באה לאחר עבודת האדם
 ("אשה מזרעת תחילה"), אזי יש לה קיום ("יולדת זכר", שמורה על חוזק ותוקף)²⁷. אבל הא
 גופא שאתערותא דלעילא תלוי באתערותא דלתתא (כלומר, שיש בכוחה של עבודת האדם
 לעורר המשכות מלמעלה) - הוא בחסד עליון, כי הרי אין ערוך בין הנברא לבורא, ואי אפשר
 לנברא מצד עצמו להגיע ולהמשיך ע"י עבודתו המשכות אלוקיות שהם למעלה משרשו
 (היינו, גילוי אלקות בעולם - מעבר למה שנמשך מ"שרשו" להחיותו ולקיימו), וכידוע הראיה
 לכך מדברי חז"ל²⁸ בנוגע למעין עין עיטם.

והנה, בעבודה דאתערותא דלתתא עצמה ישנם כמה מדריגות, והסדר בזה הוא במדת בשר
 ודם שהולך מן הקל אל החמור,

ולדוגמא: בקל יותר להיות ירא אלקים ליושב אהל ולא ליושב קרנות²⁹, שאצל יושב אהל
 העבודה ד"ירא אלקים" היא מהעבודות הקלות, משא"כ אצל יושב קרנות היא מהעבודות
 הקשות,

- וכמו שלא רצו המרגלים ליכנס לארץ מטעם זה³⁰, משום שהם היו יושבי אוהל, ולכן היה

עיטם (ממנו באה אמת המים לבית טבילת שער המים
 שעל החומה) גבוה מקרקע העזרה כ"ג אמות (כמדת
 גובה שער המים ובנין כלי של שלוש אמות מלמעלה
 להחזיק ארבעים סאה, שאי אפשר למים לעלות להר
 שהוא גבוה ממקום שנובעין משם). - ומזה מוכח
 שאי אפשר לנברא להגיע למעלה משרשו (ראה סה"מ
 תרפ"ט ע' 269. וש"נ).

29. ראה גם תניא רפ"ל. וראה לקמן בעיונים ס"ב.
 30. ראה בארוכה "רשימות" חוברת יו"ד ע' 27 ואילך.

21. נוסח התפלה והקידוש.

22. פ' ראה טז, יו"ד.

23. פינחס כח, כו.

24. (ראה בארוכה שו"ע אדה"ז שם).

25. קידושין לו, ב.

26. ברכות ס, א. וש"נ.

27. ראה לקו"ת ויקרא ב, ב ואילך. תזריע כ, א ואילך.

שה"ש כב, ב ואילך. ובכ"מ.

28. ראה יומא לא, א (ובפרש"י): "שמע מיניה עין

להם קל יותר להתעסק בעבודה דלימוד התורה ויראת שמים במדבר, מאשר להתעסק בעניני הארץ, שהיא "ארץ אוכלת יושביה"³¹ -

ועד שאמרו רז"ל³² שלעם הארץ אסור לאכול בשר, מפני שאינו יכול להעלות את הבשר לקדושה, ולא עוד אלא שהבשר מורידו ומשפילו כו'³³; והיינו שעבודה זו "חמורה" אצלו כל כך, עד שאינו שייך אלי' כלל, משא"כ תלמיד חכם.

ועד"ז שייך בכל אחד ואחד - שגם בעבודתו הפרטית ישנם כמה סוגי עבודות, ועבודתו היא שהולך מן הקל אל החמור, וכדלקמן שישנם שתי מדריגות כלליות באתערותא דלתתא (עבודת האדם), בדוגמת ב' סוגים הנ"ל ביושב אוהל (יראת אלקים ובירור העולם).

ג. וזהו ענין שלושת השמות של חג השבועות בעבודה, שרומזים על שלושת הענינים הנ"ל - הנתינת כח מלמעלה ("חסד עליון") שע"י האתערותא דלתתא תבוא אתערותא דלעילא; המדריגה הראשונה באתערותא דלתתא - העבודה ד"קל"; והמדריגה השניה - העבודה ד"חמור":

תחלת הכל היה (א) מתן תורה, לשון נתינה ומתנה מלמעלה, (באתערותא דלעילא), שהקב"ה ביטל מצד עצמו את הגזירה דבני סוריא לא יעלו לרומי כו'³⁴, ועי"ז נתקשר אתערותא דלעילא באתערותא דלתתא, היינו, שיהיה בכחה של אתעדל"ת לעורר אתעדל"ע.

ולכן ענין זה, "זמן מתן תורתנו" (שנתבטלה הגזירה, ועי"ז נפעל שאתעדל"ע תוכל לעורר אתעדל"ע), יכול להיות גם בשנה הא' ליציאת מצרים, קודם העבודה - וכפי שנתבאר לעיל (ס"ב), שבפעם הראשונה חג השבועות לא בא ע"י העבודה דספירת העומר³⁵ (ושמו היה אז "זמן מתן תורתנו" בלבד), כיון שענין זה דביטול הגזירה היה בחסד עליון³⁶, ולא ע"י עבודת האדם.

משא"כ (ב) השם "חג השבועות", ע"ש ז' השבועות (מ"ט יום) דספירת העומר, שמורה

התחוננים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחוננים", ומוסיף "ואני המתחיל", היינו, שהיה זה מצד עצמו.

35. ראה גם ת"מ - סה"מ מלוקט תשרי ס"ע ריז ואילך: "הגילוי דמ"ת היה בדרך אתעדל"ע שלא ע"י אתעדל"ת, שהגם שהיתה העבודה דספה"ע במשך הז' שבועות שבין יצי"מ למ"ת, הרי מובן, שע"י עבודה זו . . לא היו בערך להיות בבחי' כלי להגילוי דמ"ת, כי אם, שהגילוי דמ"ת ה' בדרך אתעדל"ע מצ"ע . . ומה שהוצרך להיות העבודה לפני מ"ת הוא רק בדרך הכנה בלבד" (ובהערה שם: "ואולי י"ל - להסיר דבר המונע").

36. [ראה לקו"ת במדבר ג, א - בפירוש הכתוב (במדבר א, א - בשינוי) "בחדש השני ליצי"מ"]. וראה בעיונים ס"א.

31. לשון הכתוב (בדברי המרגלים) - שלח יג, לב. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1043, שטענת המרגלים היתה - שהארץ "אוכלת" את המתיישבים בה - שגם הם נעשים בבחינת "ארץ", מלשון ארציות, ואינם מונחים עוד בעניינים רוחניים בלבד, כמו בהיותם במדבר.

32. (פסחים מט, ב).

33. לקו"ת בהעלותך לא, ד (וראה גם "רשימות" חוברת ז ע' 74).

34. ראה שמו"ר פ"ב, ג: "משל למה הדבר דומה, למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי, כך כשברא הקב"ה את העולם גזר ואמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם (תהלים קטו, ז), כשביקש ליתן התורה ביטול גזירה ראשונה ואמר

על העבודה בבירור המדות, וזה (ע"י עבודת המטה) דוקא יגרום להמשכה ד"יום הנו"ן", אתעדל"ע, ולכן ענין זה שייך רק אחר מתן תורה, בטול הגזירה, שרק אחרי זה אפשר להמשיך את שער הנו"ן ע"י עבודה במ"ט יום, כנ"ל.

אבל, גם אז (לאחרי מ"ת, כאשר כבר יש בכוחה של העבודה דאתעדל"ת לעורר אתעדל"ע), הרי משך זמן היו בני" במדבר - במעמד ומצב ד"יושבי אהל" - ולא היו שייכים לעבודה בענינים הגשמיים, ובפרט למצות הבאת הבכורים, שהדין הוא שהם צריכים להיות דוקא מפרות מובחרים ביותר, שלכן אין מביאים מפרות שבעמקים כו'³⁷, והרי בודאי שהעבודה בפירות מובחרים ביותר, שמורה על תוקף הגשמיות, לא היתה שייכת בהיותם במדבר. ונמצא, שאז היתה רק הדרגה הראשונה שבאתעדל"ת, שהרי בני" היו אז "יושבי אוהל", ולהם העבודה במדבר היתה מהעבודה ד"קל".

ורק אחר כך באו לארץ ישראל, ישראל דייקא, על שם "שרית עם אלקים"³⁸, בנימטריא הטבעי³⁹, שמתגבר על הטבע ופועל שגם בטבע יהיה נראה למעלה מן הטבע, ולכן אז נתוסף מצות בכורים - שע"ש זה נקרא חג (ג) "יום הביכורים" - שמורה על העבודה בענינים הגשמיים בכלל, ובפרט בפירות מובחרים ביותר כו' (כנ"ל), שזוהי הדרגה השניה באתעדל"ת (עבודה "חמורה" וקשה יותר ליושבי אוהל, שבאה לאחרי הדרגה הראשונה - ע"פ הסדר ד"מן הקל אל החמור" (כנ"ל)).

ד. ובהמשך להמבואר לעיל (בחלק הראשון) בנוגע לשלושת הענינים המרומזים במהצוות דחג הפסח ה"ל - פסח מצה ומרור, שהם כנגד בשר לחם וירקות, ומרמזים על שלושה דרגות בצרכי בני", ושהם בהתאם לדרגתם הרוחנית של בני" שהגשמיות באה אצלם מהרוחניות (כמבואר שם בארוכה), הרי ענינים אלו נרמזו גם בשלושת השמות של חג השבועות⁴⁰:

השם "יום הבכורים", שהם פירות היותר מובחרים, - אין נוהגים אלא בפני הבית⁴¹, וזהו ע"ד ה"ל במצות קרבן פסח שאינה נוהגת הזמן הגלות, כי אכילת בשר, הרחבה, דוגמת הביכורים שהם פירות היותר מובחרים - אינה שייכת עתה, כשחרב ביהמ"ק ואין הרחבה ברוחניות.

בנוגע לשם "זמן מתן תורתנו", הנה אין בזה חלוק בין זמן הבית וזמן הגלות, וזהו בהתאם למה שנתבאר לעיל במצות מצה - לחם, הכרחיות - שגם עתה היא מן התורה כמו בזמן ביהמ"ק (שהרי הענינים המוכרחים ברוחניות ישנם גם עכשיו).

37. (בכורים פ"א מ"ג). ובפ' הרע"ב: "לפי שהן גרועין".

38. וישלח לב, כט.

39. ראה פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ב ר"ח

40. ראה האהבה פ"ו ד"ה והמרגיל (קכא, ב). וראה שם שער

41. ראה בענינים ס"ג.

42. (שקלים פ"ח מ"ח).

43. האהבה ספ"א ד"ה וכדי להבין (נב, ד). של"ה פט, א; קפט, א; שח, ב. שו"ת חכם צבי ס"ח.

והשם "חג השבועות", התלוי בספירת העומר, - הרי בזמן הבית היה מן התורה, משא"כ עתה שאיננו אלא מדברי סופרים, וכפסק ההלכה⁴². וזהו ע"ד הנ"ל במצות מרור - ירקות, שאינם הכרח כ"כ והם מהענינים הממוצעים - שבזמן הזה חיובה רק מדברי סופרים.

מ"ש הר"ן בשם רוב הפוסקים שספירה בזמן הזה דרבנן).

42. בשו"ע או"ח סי' תפט' ס"ו, ע"פ דעת רוב הפוסקים (ראה בט"ז שם (סק"ט) שהביא מדברי הבי

עיונים

- א -

בבסעיף ג', בביאור השם "זמן מתן תורתנו" שהיה כבר בשנה הראשונה: וזהו שתחלת הכל הי' מ"ת, ל' נתינה ומתנה, שביטל מצ"ע הגזירה דבני סוריא לא יעלו לרומי כו', ועי"ז נתקשר אתדל"ע באתדל"ת. וזה יכול להיות גם בשנה הא' ליצי"מ, קודם העבודה, כיון שהי' בחסד עליון [לקו"ת פי' בחודש השני ליצי"מ].

בפשטות (כפי שפוענח בפנים), הכוונה בהפניה ללקו"ת היא - במדבר ג, א.

ושם, לאחרי שמבאר ש"אי אפשר לבוא לבחינת מדרגות . . מדבר סיני ואוהל מועד [הגדלת הצמאון ממטה למעלה, והמשכה מלמטה למעלה לרוות הצמאון, כמבואר שם לפני"ז] . . עד שיפריד מנפשו קודם חלאת תומאת הרע הגמור . . סור מרע . . והוא ענין יציאת מצרים", ממשיך: "וזהו באחד לחודש השני לצאתם מארץ מצרים כו', כי בחינת חודש ובחינת שנה הכל א', וצ"ל בבחינת שנית מיציאת מצרים, דהיינו אחר שיהיה סור מרע גמור בתכלית, ואזי יכול לבוא לידי בחינת ומדרגת מדבר סיני ואוהל מועד כו'" (ובהמשך הענין): "הבחינה ראשונה דיצי"מ בחודש הראשון זהו בחינת סור מרע והוא בחינת ומדרגת אתכפיא סט"א, וזהו יסוד היסודות, ואח"כ החודש השני . . בחינת אתכפיא כו'").

ונראה שכוונת רבינו בהפניה זו היא לבאר, שאף שביציאת מצרים היה הענין דסור מרע (עבודת האדם), ולכאורה הרי זה בסתירה למה שמבואר כאן - שבשנה הראשונה לא היתה עבודה כלל, מכל מקום, אין זה אלא הקדמה לעבודה (אתעדל"ת) בלבד, ואילו העבודה עצמה - שמתחילה לאחרי ביטול הגזירה במ"ת - היא בבחינה "השנית" מיצי"מ, אחר שנעשה סור מרע גמור בתכלית, שאז יכולה להיות העבודה בב' האופנים דהעלאה והמשכה (מדבר סיני ואוהל מועד), ב' האופנים דחיבור עליון ותחתון.

(ע"פ פיענוח הרשימות שע"י מערכת "אוצר החסידים")

1. ובפרט, שענין זה גופא היה מצד אתעדל"ע - בחינת אוהל מועד הנ"ל - שלכן, עבודה זו היתה באופן של אתכפיא בלבד, כי גילוי הבא מלמעלה אינו פועל אתהפכא, אלא ע"י עבודת האדם דוקא (ראה לקו"ש ח"ד ע' 1302. תו"מ - סה"מ מלוקט אייר ע' רנז).

1. ובפרט, שענין זה גופא היה מצד אתעדל"ע - כמבואר בלקו"ת שם: "ובמדרש . . איתא שלא יצאו ישראל ממצרים אלא בזכות אוהל מועד, היינו כי אלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו . . ועזר זה הוא בזכות

- ב -

בסעיף ב', בביאור סדר העבודה באעדל"ת מן הקל אל החמור: והנה בעבודה דאתדל"ת ישנם כמה מדרי', ובמדת ב"ו שהולך מן הקל אל החמור, ובקל יותר להיות יר"א ליושב אהל ולא ליושב קרנות - וכמו שלא רצו המרגלים ליכנסם לארץ מטעם זה, ארץ אוכלת יושבי' - עד שארז"ל (פסחים) ע"ה אסור לאכול בשר, משא"כ ת"ח. ועד"ז שייך בכאור"א.

ויש לעיין בהסברת הדוגמא מיושב אוהל, ובהשייכות לכל אחד ואחד. במבט שטחי נראה שזוהי דוגמה בעלמא, ושעד"ז בבעל עסק - קל אצלו העבודה בקו של גמילות חסדים וכיו"ב. ומביא מ"יושב קרנות" ו"עם הארץ" דוגמא לעבודה שקשה אצלו.

אבל מהמשך הביאור בהליכה מן הקל אל החמור בכללות עם ישראל מובן שהדוגמא מיושב אוהל היא בדוקא, שבנ"י בהיותם במדבר היו בגדר של יושבי אוהל, ונכנסו לארץ לעסוק בענינים גשמיים. וגם כאן יש לעיין אם ההליכה היא לצאת מגדר יושב אוהל (כפי שהיו במדבר) ולברר העולם, היינו שה"קל" הוא להיות יושבי אוהל, או שהכוונה שנשאר יושבי אוהל גם לאחר כניסתם לארץ, ו"קל" ו"חמור" נאמר רק לגבי העבודה, שקשה ליושבי אוהל לעסוק בענינים גשמיים.

- ג -

בסעיף ד', כשמבאר את שלושת הענינים שבפסח מצה ומרור - כפי שהם בשלושת השמות של חג השבועות: ובהמשך לענינים דפסח הנ"ל, הרי בכורים, פרות היותר מובחרים, אין נוהגים אלא בפני הבית. . ועד"ה הנ"ל במצות ק"פ. זמן מ"ת, אין בזה חלוק בין זה"ב וזה"ג. הה"ש, התלוי בספה"ע, הרי בזה"ב הי' מה"ת, משא"כ עתה שאינו אלא מד"ס, וכפסק ההלכה בשו"ע או"ח סי' תפט' ס"ו ע"פ דעת רוב הפוסקים.

ואולי יש להוסיף בביאור דברי רבינו - בדרך אפשר:

פסח ומרור - בשר הבא מתוך הרחבה, וירקות שגם הם הוספה על המוכרח ביותר (כמבואר בחלק הראשון) - הם שני אופנים בעבודת הברורים, ומן הקל אל הכבד: תחילה ירקות, שהירידה בגשמיות שבהם אינה גדולה כ"כ, ואח"כ גם בשר, ירידה גדולה יותר (שהרי - כפי שהביא הרבי - לעם הארץ אסור לאכול בשר).

וזוהו ע"ד החילוק בין שני האופנים בעבודת האדם (אתעדל"ת) המרומזים בשמות החג: "חג השבועות" - עבודת המטה, אבל בדרגה נעלית יותר (בדוגמת בנ"י במדבר) - ע"ד ירקות, ו"יום הביכורים" - עבודה למטה ביותר, בענינים גשמיים (בדוגמת בנ"י

אחר כניסתם לארץ) - ע"ד בשר.

וזהו שפסח (בשר) וביכורים (ירקות) אינם אלא בזמן שביהמ"ק קיים, שאז ישנם כוחות נעלים יותר כדי לרדת ולפעול גם למטה ביותר.

אלא שהמבואר ברשימה בבשר הוא לכאורה רק בנוגע לדרגא נעלית בגילוי אלקות, ולא דוקא אודות כחות נעלים יותר לבירור העולם. ויש לעיין.

(ע"פ הנ"ל)

סיכום כללי

א. בחלקה הראשון של הרשימה הוסבר, שמכיון שחג הפסח הוא חג כללי, נרמזו במצוות שבו ענינים כלליים בחיי בני ישראל:

אחת מהתכונות המיוחדות של בני ישראל היא, שהגשמיות אצלם באה מהרוחניות, ולכן כשיש אצלם הרחבה בגשמיות - יכולה להיות גם הרחבה ברוחניות, וכן להיפך ח"ו. ולכן, מצות קרבן פסח, שהיא אכילת בשר - הרחבה בגשמיות, היתה רק בזמן הבית, שאז היתה הרחבה ברוחניות; מצות מצה - לחם, שהוא ענין הכרחי - קיים גם היום, שכן הענינים המוכרחים ברוחניות קיימים גם כיום; ואילו מצות מרור - ירקות, שהם ממוצעים בין ההכרח למותרות - אינה קיימת מן התורה, אך חכמים הוסיפו אותה, שכן בכוחם להמשיך גילוי אלקות באופן של "לפנים משורת הדין" (וממילא כך נעשה גם בגשמיות).

ב. בהמשך לכך, בחלק השני, מבאר הרבי ענין זה גם בנוגע לחג השבועות.

ובהקדמה: חג השבועות מהוה הסיום של חג הפסח, כפי שרואים שאין לו יום קבוע בחודש, אלא הוא חל בסיום ספירת העומר.

בחג הפסח היתה המשכה אלוקית מלמעלה, ולאחר מכן באה ספירת העומר - שבה מבררים את הנפש הבהמית (שלכן קרבן העומר בא משעורים - מאכל בהמה), ע"י המשכת מ"ט שערי בינה (השייכים אל ה'בהמה'), ובסיומם (כשה'בהמה' הגיעה כבר לדרגת 'אדם') מגיעים לחג השבועות - שער הנו"ן (ולכן מקריבים אז את שתי הלחם שנעשו מחטים, שהם מאכל אדם).

עפ"ז מובן, שהענינים שנרמזו במצוות הפסח - נרמזים גם בחג השבועות.

ג. כדי לבאר זאת, מקדים לבאר את סדר עבודת האדם:

בתחילה נמשך "אתערותא דלעילא", נתינת כח שיהיה בכוח האדם להמשיך אלקות ע"י עבודתו (משא"כ בלא זה הרי אין ערך בין הנברא לבורא); לאחר מכן הוא עובד את עבודתו, ומן הקל אל החמור - בדוגמת יושב אהל שקל לו יותר להיות ירא אלקים (ואצל יושב קרנות הוא עבודה קשה), שלכן המרגלים לא רצו להיכנס לארץ ולברר בירורים, מפני שזוהי עבודה קשה יותר ליושבי אהל.

ד. ושלושה עניינים אלו נרמזו בג' שמותיו של החג: "זמן מתן תורתנו", "חג השבועות", ו"יום הביכורים".

בשנה הראשונה ליציאת מצרים קראו לחג רק "זמן מתן תורתנו" [ואי אפשר לקרוא לו "חג השבועות" (על שם שבעת השבועות של הספירה) כי אז הוא לא חל בסיום ספירת העומר (ביום החמישים), אלא ביום החמישים ואחד]; בשנה השני', קראו לו "חג השבועות" (כי אז הוא חל בסיום ספירת העומר); ורק לאחר שנכנסו לארץ ונתחייבו במצות ביכורים - קראו לו "יום הביכורים".

ועפ"ז יובן היטב הקשר בין שלושת השמות הללו לסדר עבודת האדם: בתחילה (עוד קודם שהי' עבודת האדם, שהרי ענין זה בא בחסד ה'), היה נקרא רק "זמן מתן תורתנו" - כי במתן תורה ביטל הקב"ה את הגזירה שהפרידה בין הרוחניות לגשמיות, וניתן לאדם את הכח להמשיך אלקות ע"י עבודתו.

לאחר מכן באה עבודת האדם - אך עדיין זוהי עבודה "קלה" (יושבי אהל), שעדיין אין בה התעסקות (כ"כ) בעניני העולם, כמו שבנ"י ספרו את העומר במדבר - "חג השבועות" (אבל עדיין בלי התעסקות בבירור גשמיות העולם).

ולבסוף באה העבודה ה"חמורה" (שקשה יותר ליושבי אהל) - ההתעסקות בבירור עניני העולם החומריים ביותר, שגם בטבע יהי' נראה למעלה מן הטבע כמו שבנ"י הביאו ביכורים שהם הפירות המובחרים ביותר - "יום הביכורים".

ה. עפ"ז ניתן להבין כיצד נרמזו כאן גם שלושת העניינים ד"פסח, מצה ומרור":

"יום הביכורים", שהם פירות מובחרים ביותר (כמו אכילת בשר, הרחבה) - הוא כמו מצות פסח, ששייכת רק בזמן הבית;

"זמן מתן תורתנו" - שייך גם כעת, כמו שמצות מצה שייכת גם היום;

ואילו "חג השבועות" (ספירת העומר) - אינו קיים היום מן התורה, אך חכמים הוסיפו זאת, כשם שחכמים הוסיפו היום את מצות מרור (אף שמן התורה אינה חלה בזמן הגלות).

הערות ותגובות

על ידי מי נכתבה המגילה

הת' שניאור זלמן שי' הרצל
ישיבת תורת"ל לוד, אה"ק

ברשימת פורים תרפ"ט (נדפסה בחוברת השניה), מבאר רבינו את דברי המהרש"א, ש"המגילה נכתבה ע"י הפרסיים". ובלשונו הק': "ואפ"ל דברי המהרש"א שכשנכתבה ידעו שיעתיקוה הפרסיים. . ושם יעתיקו ע"ש אליל הפרסיים, ולכן נמנעו מלהזכיר השם שלא לגרום כו".

ובעיונים (ס"א) הוקשה, דלכאורה המהרש"א כתב שהמגילה נכתבה ע"י הפרסיים בנוגע לב' ענינים: (א) "ושם המן ומרדכי ואסתר נראה כי שמות פרסיים הם", (ב) "שע"כ לא הזכר שם הקב"ה במגילה", והטעם לשני ענינים אלו הוא "כי המגילה נכתבה ע"י הפרסיים"; ואמנם הענין השני מבואר היטב ע"פ דברי כ"ק אדמו"ר (כפי שמפורט ברשימה), כי חכמי ישראל הם אלו שכתבו את המגילה ללא שם ה', כדי שכשיעתיקוה הפרסיים אח"כ - לא יעתיקו במקומו שם ע"ז שלהם,

אך הענין הראשון אינו מובן: אם אכן נכתבה המגילה ע"י חכמי ישראל, ולא ע"י הפרסיים - מדוע נכתבו במגילה שמות פרסיים?

ולכאורה י"ל הביאור בזה בדא"פ, ובהקדים:

בגמרא איתא¹: "שלחה להם (בשנה שנייה לקובעה עליהם חובה) אסתר לחכמים קבעוני לדורות, שלחו לה קנאה את מעוררת עלינו לבין האומות (שיאמרו האומות שאנו שמחים להזכיר מפלתן), שלחה להם כבר כתובה אני על דברי הימים למלכי מדי ופרס (ושם יהו רואין מה שאירע להם על ידי ישראל)".

ועפ"ז י"ל בפשטות:

פעמיים נכתבה המגילה. בפעם הראשונה נכתבה בימי מרדכי ואסתר - בתור תקנה לאותו הדור בלבד, ללא שם ה', ואותה העתיקו לדברי ימי פרס.

לאחר מכן², כאשר עלו לארץ, ביקשה אסתר מאנשי כנסת הגדולה שיכתבוה לדורות,

1. לעיין האם מתאימים הדברים להמבואר כאן. ואכ"מ.

1. מגילה ז, א (ובפרש"י).

2. הערת המערכת: ראה לקו"ש חט"ז ע' 253 ואילך. ויש

ועל כך הם אמרו שפעולה זו עלולה לעורר את קנאת האומות, ואסתר ענתה להם שהמאורע כבר נכתב בדברי ימי מדי ופרס, ואז הם כתבו את המגילה בשנית³.

ואולי מפני כן, נכתבה המגילה בלשון האומות (פרסית) - 'אסתר', 'מרדכי' ו'המן' - כדי שלא לעורר את קנאת האומות. ואפשר שמפני כן לא נזכר שם ה' (גם במגילה השניה - שנכתבה ע"י אנשי כנסת הגדולה), ובפרט על פי דברי רש"י (דלעיל) שהאומות כתבו את "מה שאירע להם על ידי ישראל", היינו, שבדברי ימי האומות נכתב עיקר העניין שנעשה על ידי ישראל, והעלימו את שם ה' (ובמקומו כתבו שם ע"ז), ולפיכך אם היו מזכירים את שם ה' - היה הדבר עלול לעורר את קנאת האומות בימי כנסת הגדולה, ועל כן, נצמדו למה שנכתב גם בדברי ימי מדי ופרס.

ועפ"ז י"ל שכוונת המהרש"א היא כך: בתחילה מדבר על המגילה שכתבו אנשי כנסת הגדולה, ומבאר שהם כתבו במגילה שמות פרסיים מפני "שהמגילה נכתבה (קודם לכן) ע"י הפרסיים",

ולדבריו אלו - שהפרסיים כתבו את המגילה קודם לכן - מביא ראיה מ"דברי הראב"ע", שמרדכי ואסתר לא הזכירו את שם ה' במגילה, מפני ש"המגילה נכתבה (לאחר מכן) ע"י הפרסיים", כמבואר ברשימה בארוכה⁴.

הראיה לכך שבשר הוא מותרות

הת' מנחם מענדל ש"י מקובצקי
ישיבת תות"ל המרכזית - 770

בחלקה הראשון של רשימת פסח תש"א (נדפסה בחוברת הקודמת), מבאר רבינו את שלושת הסוגים בצרכי האדם - עניינים המוכרחים, ענייני מותרות, ועניינים הממוצעים ביניהם. ומבאר שבשר הוא מענייני המותרות, וז"ל: 'הב' - בשר, וכדרז"ל (חולין פד"ו) למדך תורה דרך ארץ. ועיין ג"כ (יומא עה:): לחם ששאלו כהוגן בשר שלא כהוגן.

ובעיונים (ס"א) הוקשה, מפני מה הפנה ליומא אחרי חולין, ובתוספת "ועיין ג"כ". וע"ש מה שנתבאר בזה (בשם מערכת "אוצר החסידים").

דוחה את דברי הראב"ע (שמרדכי כתב את המגילה ואחרי הפרסיים) ע"פ דברי הגמרא במגילה הנ"ל (שתחילה כתבו הפרסיים את המגילה ואח"כ ביקשה אסתר לכתוב אותה). וע"פ המבואר בפנים - אין כל סתירה בדבר, שהרי ניתן לומר שבתחילה כתב מרדכי, אחרי הפרסיים, ואח"כ היתה בקשת אסתר לכתוב את המגילה בשנית, לדורות.

3. הערת המערכת: וצ"ע מפני מה לא יכלו להשתמש במגילה שכתב מרדכי. ונראה שאין הכוונה לומר שאנשי כנסת הגדולה כתבו את כל המגילה מחדש, אלא רק שינו מספר דברים (כמו השמות, שיהיו בלשון פרסית) ע"מ שלא לעורר את קנאת האומות (משא"כ מרדכי שלא חשש לזה).

4. הערת המערכת: אמנם בלקו"ש ח"ו ע' 190 הערה 9 (הובא בחוברת השניה הערה 11) משמע שכ"ק אדמו"ר

ונראה לומר בזה באופן אחר: מהמובא מיומא אין לכאורה ראי' ברורה שבשר הוא מותרות לגמרי, אלא רק ש"אפשר להם בלא בשר", וא"כ יתכן שזהו ממוצע - ע"ד ירקות.

משא"כ בדרשת חז"ל בחולין מפורש שבשר הוא מותרות יותר מירקות, וכהמשך הדברים שם ש"מי שיש לו מנה יקח לפסו ירק. . חמישים מנה יקח לפסו ליטרת בשר". ולכן כותב ע"ז רבינו "ועיין", ומפנה לשם אחרי המ"מ לחולין.

יש לעיין עוד בביאור והשוואת הענין להמבואר במקומות אחרים.

מצות מרור בזמן הזה

הנ"ל

ברשימה הנ"ל מבואר, שאצל בני" הגשמיות באה מרוחניות, וענין זה מרומז במצוות שבחג הפסח - שלכן מצות מצה (ענינים המוכרחים) שייכת גם היום (אחרי חורבן הבית), ואילו מצות פסח אינה קיימת היום (שהרי אין היום עניני מותרות ברוחניות).

ובנוגע למצות מרור מבאר, וז"ל: מצות מרור, ירקות, מה"ת אינה, כי דיו לעבד להיות כרבו, אבל זהו ע"פ שורת הדין, הבנה והשגה, סדר ההשתלשלות ע"פ דינה של תורה. אבל מדרבנן, דברי סופרים למעלה מהשתלשלות. . הנה פסקו שגם ירקות ישנם עתה.

והנה בפיענוח (שע"י המערכת) נתבאר שבתחילה מביא שמדאורייתא לא אמור להיות גם מרור, שהרי ברוחניות אין מותרות כלל אחרי החורבן (גם לא מותרות ממש, אלא ענינים ממוצעים), והרי "דיו לעבד להיות כרבו"; אך מדרבנן, "למעלה מהשתלשלות", החורבן פחות נוגע ומסתיר (וע"ד מה שלפני צדיקים "לא חרב הבית כלל"), ולכן שייך גם עניני מותרות כירקות, שהרי ל"רבו" יש יותר גילוי ולכן יש גם ל"עבד".

ועפ"ז הוקשה בעיונים (ס"ב), אם החורבן אינו מסתיר בדרגות שלמעלה מהשתלשלות, מדוע אין היום גם את מצות פסח (בשר)?

ולענ"ד הפירוש הוא באופן אחר, וממילא אין שאלה זו קשה כלל:

בפשטות, דברי רבינו "אבל זהו ע"פ שורת הדין. . ע"פ דינה של תורה" - אינם מתייחסים לכללות הביאור אודותיו דובר עד כאן (שאחרי החורבן יש פחות גילוי אלוקות), אלא הם באים בהמשך לדין שבתחילת המשפט: "דיו לעבד להיות כרבו", היינו שדין זה - שהעבד צ"ל כרבו - הוא רק ע"פ שורת הדין, הבנה והשגה, סדר ההשתלשלות ע"פ דינה של תורה, משא"כ "מדרבנן, דברי סופרים למעלה מהשתלשלות" - הרי יכולים לפסוק לפני משורת הדין שאין העבד חייב להיות כרבו, ולכן "פסקו שגם ירקות ישנם עתה".

היינו שמצד דרגתם הרוחנית של בני"ז בזמן הגלות (כמבואר בארוכה לפני"ז), אכן אין הם ראויים להרחבה בדרגה של ירקות, אלא שחכמים פוסקים, ע"י גילוי אלקות מדרגתם שלמעלה מהשתלשלות, למעלה מהסדר הרגיל - שיהיו ירקות גם עתה.

ועפ"ז אינו קשה כלל מה שהוקשה בעיונים שם, כיון שאין שייכות בין המדובר כאן למה שידוע שלפני צדיקים גמורים לא חרב הבית כלל, ואין צורך להגיע לחילוקי הדרגות שבחורבן הבית - כי (למרות שהבית עדיין בחורבנו, הנה) מדרבנו, למעלה מהשתלשלות, נמשך גילוי אלוקי שאינו שייך (מצ"ע) להימשך אחרי החורבן.

רמזי המצוות פסח, מצה ומרור

הת' שמחה בונים שי' לנדא
ישיבת תורת"ל המרכזית - 770

ברשימה הנ"ל מבואר בארוכה כיצד נרמזה תכונתם המיוחדת של בני"ז, שהגשמיות באה אצלם מרוחניות, בשלושת המצוות דפסח מצה ומרור.

ולאחר מכן ממשיך רבינו לבאר, וז"ל: **אבל תנאי בלחם - בהכרחיות - א' שלא יהי' בהתנשאות, חמין, כחי ועוצם ידי עשה לי גו'. ב' שאין צריך להיות טוב טעם בזה, בלא לב ולב . . . אבל לאידך גיסא, אין צ"ל טעם מרירות במצה, כיון שהוא הכרח לקיום הגוף שכך נוצר בטבעו. משא"כ מרור, שאינו הכרח - ירקות, הרי מצ"ע צ"ל מר, דכיון דאפ"ל בלא זה, נוח לו שלא יכנס במלחמה זו.**

יש להדגיש כאן נקודה מסוימת (שלא הודגשה בפיענוח שע"י המערכת):

בתחילת הרשימה מבואר בארוכה, ששפע בגשמיות בא כתוצאה מדרגא נעלית ברוחניות. אמנם, בהמשך הרשימה מבואר שבעת ההתעסקות בעניני ההרחבה שבגשמיות - צריכה להיות אצל האדם מרירות. ולכאורה, בהשקפה ראשונה, נראים הדברים כסותרים: אם יש לו הרחבה בגשמיות מפני שהוא ראוי לזה מצד דרגתו - מפני מה צריך להיות אצלו רגש של מרירות וכו'?

אלא שבאמת אין זו שאלה כלל: המבואר בהמשך הענין, לא בא בהמשך (ישיר) להמבואר לפני"ז, שהנרמז במצוות אלו הוא העובדה שאצל בני"ז הגשמיות באה מהרוחניות, אלא ענין נוסף - כיצד צריכה להיות עבודת היהודי בביורו הגשמיות;

ובזה מבאר שצריכות להיות בזה כמה הגבלות (מרירות, שלילת רגש ההתנשאות וכו') - כיון שאף ש"מגיע לו" שפע גשמי - הרי סוף סוף אלו הם מותרות, והשימוש בהם (על מנת לברר את העולם) כרוך בעבודה ומלחמה. והיינו, שבהמשך מדובר רק על ההרחבה הגשמית (אחרי שיש לו, כי הוא ראוי).

ועפ"ז יש לומר שגם בזמן הבית, כאשר היה גילוי אלקות, הרי היות שריבוי השפע בגשמיות שהיה להם אז - גם הוא היה כמובן מותרות, י"ל שגם אז היו כל ההגבלות הנ"ל. היינו, שגם בעבודה דבשר, שפע גשמי ומותרות בריבוי - הרי ודאי שזוהי מלחמה, וצריך להיות אצלו רגש של מרירות וכו', אלא שכיון שזה מרומז כבר במרור - שוב אין צורך לרמז כן גם בבשר (שיהיה מר).

ועפ"ז י"ל גם בנוגע למה שמרומז בלחם - שלילת ההתנשאות, שזה צריך להיות אפילו בלחם, ענינים המוכרחים⁵ וכ"ש בשאר שהם מותרות.

5. שענינים המוכרחים אינם צריכים להיות במרירות (ודי בזה שאין מוכרח שיהיה בהם טעם), כמבואר שם.

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע